

Skjal 4.

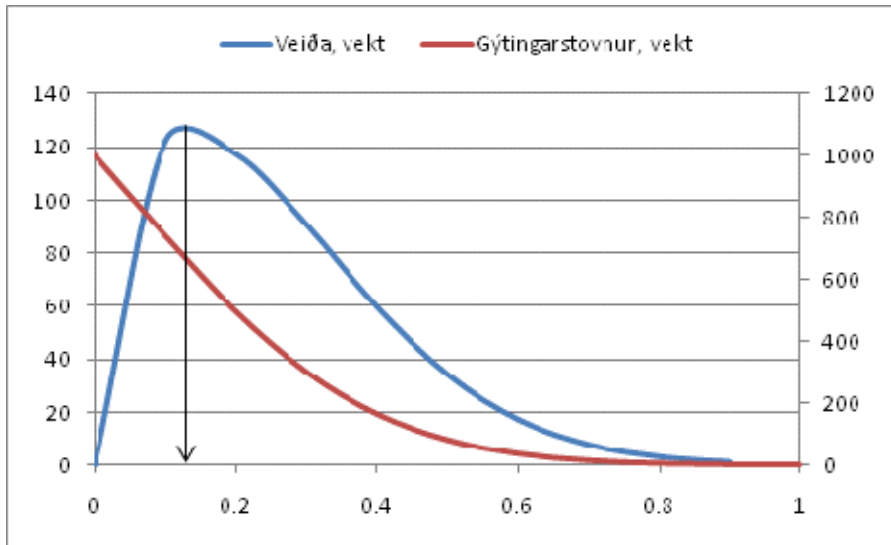
Altjóða broytingar í stýring av fiskiskapi og vísindaligari ráðgeving.

Nógvar altjóða samtyktir hava verið gjørdar seinastu 30 árinum, hvussu fiskiskapur eigur at verða reguleraður; eitt stutt yvirlit yvir hetta kann m.a. lesast í innganginum til ráðgevingina hjá ICES í 2010 (www.ices.dk). Her skal verða trivið í ymiskum haðani.

Reglan um fyrivarni (Precautionary Approach) var allýst í “United Nations Straddling Fish Stocks agreement” og “FAO Code of Conduct for Responsible Fisheries”, báðar í 1995. Eftir tað tók ICES hetta við í síni ráðgeving. Høvuðsendamálið við PA er att tryggja, at stovnarnir verða fiskaðir lívfrøðiliga burðardygt, tað er at forða fyri, at gýtingarstovnarnir gerast so lítlir, at vandi er fyri, at teir ikki klára at framleiða góða tilgongd. Í praksis varð hetta gjørt við at áseta markvirði fyri gýtingarstovni (B_{lim}), sum gýtingarstovnar ikki mugu verða minni enn, og markvirði fyri fiskideyða (veiðutrýst) (F_{lim}), ið veiðutrýstið ikki má vera størri enn, fyri at gýtingarstovnurin ikki skal minka niður um B_{lim} . Fyri at leggja upp fyri, at allar stovnmetingar eru heftar av ávísari óvissu, so er óvissan løgd aftrat B_{lim} , og hetta markvirðið, B_{pa} , er tað, ið nýtt verður í ráðgevingini. Á líknandi hátt er tað F_{pa} , ið verður nýtt sum markvirði fyri veiðutrýst. Hesi PA referansu-virði vórðu ásett fyri tosk, hýsu og upsa undir Føroyum í 1998, og hava verið grundarlag fyri ráðgevingini frá bæði ICES og Havstovuni síðan tá. Nevnast skal tó, at B_{lim} og B_{pa} fyri hýsu vórðu endurskoðað og broytt í 2007, og fyri upsa verða tey endurskoðað og vónandi broytt í 2011, tí verandi virðir eru ikki hóskandi.

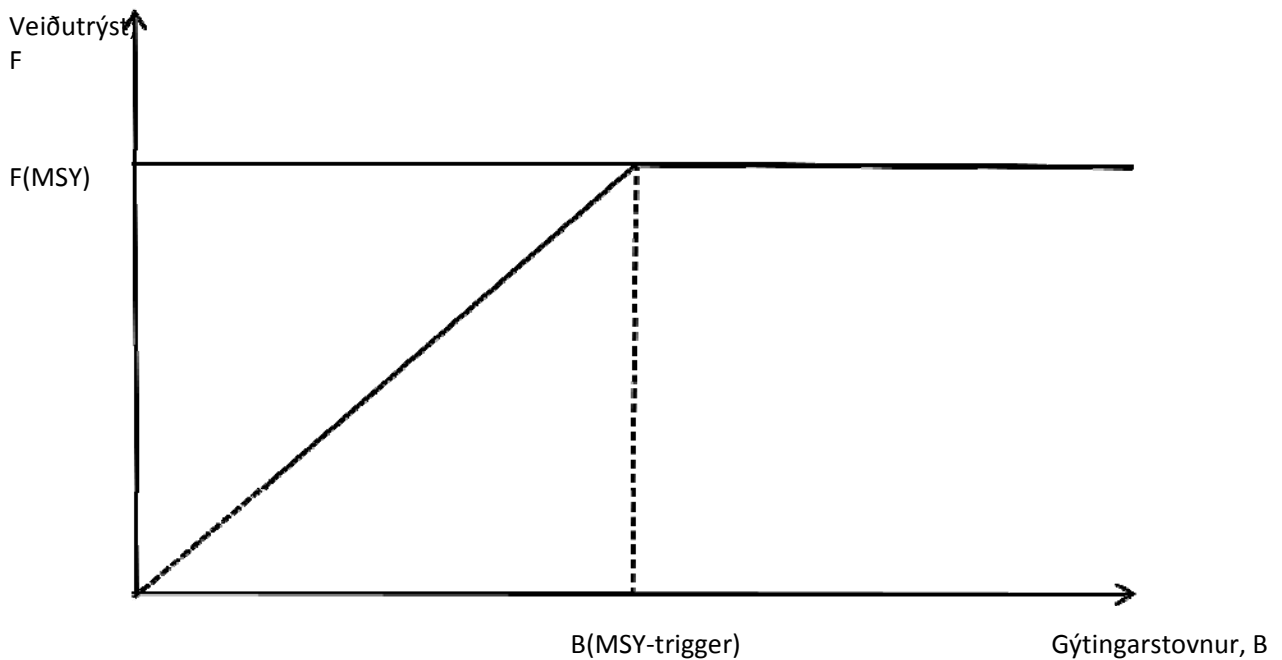
ICES er nú í ferð við at fara frá eini PA ráðgeving til eina sonevnda MSY ráðgeving, ið ikki bert hevur til endamáls at tryggja eina burðardyggja veiðu, men samstundis at tryggja eina mesta varðandi veiðu. Eins og gjørt varð, tá PA ráðgevingin varð innførd, so er broytingin til MSY eisini fyri at lúka altjóða samtyktir. Longu í 1982 varð ynski sett fram um, at reguleringar av fiskiveiðuni skuldu tryggja, at sum mest fekst burtur úr stovnunum upp á sikt (United Nations Convention on the Law of the Sea), og í 2002 (Johannesburg Declaration of the World Summit of Sustainable Development) varð samtykt, at vistfrøðilig viðurskifti skuldu takast við í reguleringini, og at stovnarnir skuldu byggjast upp til støddir, ið kunnu geva ta størstu varandi úrtøkuna (veiðuna). Yvirgongdin til eina MSY regulering varð ætlað at vera ein líðandi hending, so at hon gerst effektiv í seinasta lagi í 2015. Nú eru bert 4 ár eftir til hetta málið. ICES hevur valt at halda seg til hesa tíðarfreist í síni ráðgeving og mælir til, at veiðutrýstið beinanvegin skal regulerast niður á F_{pa} , og so skal árliga veiðutrýstið líðandi minkast niður á F_{MSY} í 2015. Í hesum liggur eisini, at F_{MSY} ikki kann vera størri enn F_{pa} , men aloftast nakað minni.

MSY hugtakið er víst á Mynd 1; eftirgjørd virði. Á myndini er 2 y-ásir, vinstrumegin er veiðan, høgrumegin gýtingarstovnurin, og x-ásin vísir veiðutrýstið (fiskideyðin F). Myndin byggir upp á eitt sonevnt produktiónsmodell, har til ber at rokna eitt veiðutrýst (F_{MSY}), har stovnurin upp á sikt vil geva tað størstu varandi veiðuna (MSY). Meiningin er so, at veiðutrýstið skal regulerast so, at tað í miðal verður F_{MSY} (also eitt target virði, F_{target}); reguleringin kann gerast við at áseta kvotur (TAC) ella eina hóskandi veiðuorku (t.d. tal á fiskidøgum).

Mynd 1. Ørvurin vísir tað veiðutrýstið (F_{MSY}), ið upp á sikt í miðal gevur hægstu varandi veiðuna. (X-ásur: Veiðutrýst (F). 1. Y-ásur: Veiða. 2. Y-ásur: Gýtingarstovnur).

Ein veiðusetningur (Harvest Control Rule, HCR) er eisini stungin út í kortið (Mynd 2):

Mynd 2.

Stovnsstöddin, ið upp á sikt gevur størstu varandi veiðuna, verður nevnd B_{MSY} . Hon er sera trupul at meta neyvt, men eydnast tað at regulera veiðutrýstið til F_{MSY} (í miðal), so fer stovnurin at sveiggja nakað um eitt miðalvirði, ið ikki er neyðugt at kenna neyvt. Sostatt minnir hetta um tað, ið Skipanarnevndin segði í 1995, bert við ørvísi referansu virðum, og ikki skuldi verði neyðugt at stilla dagatalið o.t. á hvørjum árið. Men tað er alla tíðina neyðugt at fylgja væl við stovnsstöddini, og skuldi tað hent, at stovnurin, t.d. vegna broytt viðurskifti í vistskipanini, skuldi minkað ov nógv, hóast veiðutrýstið í miðal liggur um F_{MSY} , so er neyðugt fyribils at minkað veiðutrýstið, hetta fyri at forða fyri, at gýtingarstovnurin verður ov lítil til at megna at framleiða góða tilgongd. Í veiðusetningum vístur á Mynd 2 er víst ein stovnsstödd, $B_{MSY-trigger}$ (ið sum oftast kemur at vera á leið B_{pa} í PA ráðgevingini); fer gýtingarstovnurin niður um hetta, skal veiðutrýstið minkast, og longur hann fer niður um hetta virði, meira skal veiðutrýstið minkast. Hvat skal henda, tá gýtingarstovnurin verður heilt lítil (brotna farstrikan á myndini), er ikki heilt vist, men allarhelst verður ráðgevingin tá at gevast við fiskiskapinum. Ein slíkur veiðusetningur vil fyri t.d. Føroyar merkja, at tað bert í heilt einstøkum førum verður mælt til heilt at steðga fiskiskapinum.